

บทที่ ๓

ที่มาและบทบาทอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ

พุทธศักราช ๒๕๕๐ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เปรียบกับรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐

การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากอดีต ถึงปัจจุบัน

ตารางที่ ๓

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๕๕๑

จำนวนครั้ง	การเลือกตั้ง วัน/เดือน/ปี	จำนวน ส.ส.	คิดเป็นร้อยละ	วิธีการเลือกตั้ง
๑	๑๕ พ.ย. ๒๔๗๖	๗๘	๔๑.๔๕	เลือกทางอ้อม แบบรวมเขต
๒	๓ พ.ย. ๒๔๘๐	๕๑	๔๐.๒๒	แบ่งเขต/เขตละ ๑ คน
๓	๑๒ พ.ย. ๒๔๘๑	๕๑	๓๕.๐๓	แบ่งเขต/เขตละ ๑ คน
๔	๖ ม.ก. ๒๔๘๕	๕๖	๓๒.๕๒	แบ่งเขต/เขตละ ๑ คน
๕	๒๕ ม.ก. ๒๔๙๑	๕๕	๒๓.๖๐	รวมเขต (เขตจังหวัด)
๖	๒๖ ก.พ. ๒๔๙๕	๑๒๓	๓๘.๕๕	รวมเขต (เขตจังหวัด)
๗	๒๖ ก.พ. ๒๕๐๐	๑๖๐	๕๓.๕๐	รวมเขต (เขตจังหวัด)
๘	๑๕ ธ.ก. ๒๕๐๐	๑๖๐	๔๔.๐๓	รวมเขต (เขตจังหวัด)
๙	๑๐ ก.พ. ๒๕๑๒	๒๑๕	๔๕.๑๖	รวมเขต (เขตจังหวัด)
๑๐	๒๖ ม.ก. ๒๕๑๘	๒๖๕	๔๓.๑๓	ผสม (เขตละไม่เกิน ๓ คน)
๑๑	๔ เม.ย. ๒๕๑๙	๒๗๕	๔๓.๕๕	ผสม (เขตละไม่เกิน ๓ คน)
๑๒	๒๒ เม.ย. ๒๕๒๒	๓๐๑	๔๓.๕๐	ผสม (เขตละไม่เกิน ๓ คน)
๑๓	๑๘ เม.ย. ๒๕๒๖	๓๒๔	๕๐.๗๖	ผสม (เขตละไม่เกิน ๓ คน)
๑๔	๒๓ ก.ก. ๒๕๒๙	๓๔๓	๖๑.๔๓	ผสม (เขตละไม่เกิน ๓ คน)
๑๕	๒๔ ก.ก. ๒๕๓๑	๓๕๓	๖๓.๕๖	ผสม (เขตละไม่เกิน ๓ คน)

ตารางที่ ๓ (ต่อ) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๕๕๑

จำนวนครั้ง	การเลือกตั้ง วัน/เดือน/ปี	จำนวน ส.ส.	คิดเป็นร้อยละ	วิธีการเลือกตั้ง
๑๖	๒๒ มี.ค. ๒๕๓๕	๓๖๐	๕๕.๒๘	ผสม (เขตละไม่เกิน ๓ คน)
๑๗	๑๓ ก.ย. ๒๕๓๕	๓๖๐	๖๑.๖๑	ผสม (เขตละไม่เกิน ๓ คน)
๑๘	๒๒ ก.ค. ๒๕๓๘	๓๕๑	๖๒.๐๔	ผสม (เขตละไม่เกิน ๓ คน)
๑๙	๑๗ พ.ย. ๒๕๓๙	๓๕๓	๖๒.๔๒	ผสม (เขตละไม่เกิน ๓ คน)
๒๐	๖ ม.ค. ๒๕๔๔	๕๐๐	๖๕.๘๐	แบ่งเขต(เขตละ ๑ คน)/บัญชีรายชื่อ
๒๑	๖ ก.พ. ๒๕๔๘	๕๐๐	๗๒.๕๕	แบ่งเขต(เขตละ ๑ คน)/บัญชีรายชื่อ
๒๒	๒ เม.ย. ๒๕๔๙	๕๐๐	๖๔.๗๖	แบ่งเขต(เขตละ ๑ คน)/บัญชีรายชื่อ
๒๓	๒๓ ธ.ค. ๒๕๕๐	๔๘๐	๗๔.๔๕	ผสม(เขตละไม่เกิน ๓ คน)/ สัดส่วนกลุ่มจังหวัด
๒๔	๓ ก.ค. ๒๕๕๔	๕๐๐	๗๕.๐๓	แบ่งเขต (เขตละ ๑ คน)/บัญชีรายชื่อ

จากตารางที่ ๓ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๕๕๑ จำนวนทั้งสิ้น ๒๔ ครั้ง โดยสามารถสรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทั้งหมดได้ ๔ ประการ ประกอบด้วย

๑. ในการเลือกตั้งทั้ง ๒๔ ครั้งของประเทศไทยมีการเลือกตั้งโดยอ้อม ๑ ครั้ง ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๖^๑ นอกนั้นเป็นการเลือกตั้งโดยตรง

๒. การเลือกตั้งก่อนมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นระบบแบ่งเขต ซึ่งมีทั้งเขตละ ๑ คน เขตละหลายคน โดยรวมจังหวัดเป็นหนึ่งเขต และแบบผสมโดยแต่ละเขตมีผู้แทนได้ตั้งแต่ ๑ คน และไม่เกิน ๓ คน ขึ้นกับจำนวนประชากรของเขตนั้นและใช้วิธีการคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากธรรมดา

^๑ เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๑๒ ซึ่งกำหนดให้การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรให้ทำดังนี้

๑. ราษฎรในหมู่บ้านเลือกผู้แทนเพื่อออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบล
๒. ผู้แทนหมู่บ้านเลือกผู้แทนตำบล
๓. ผู้แทนตำบลเป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎร

๓. การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในครั้งที่ ๒๐, ๒๑ และ ๒๒ เป็นการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างแบบแบ่งเขตฯ ละ ๑ คน (๔๐๐ เขต) กับแบบบัญชีรายชื่อ (๑๐๐ คน) ซึ่งถือประเทศเป็นเขต โดยแบบแบ่งเขตใช้วิธีการคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากธรรมดา และแบบบัญชีรายชื่อใช้วิธีคำนวณหาผู้ได้รับเลือกตั้ง ในแบบคิดคะแนนเฉลี่ยจากผู้มาใช้สิทธิรวมทั้งประเทศ โดยหักคะแนนของพรรคการเมืองที่ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละห้าออกและให้พรรคที่มีเศษมากที่สุดได้รับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มอีกหนึ่งคนจนครบจำนวน ๑๐๐ คน^๒

๔. การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ในครั้งที่ ๒๑ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๐ ได้เปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งเป็นแบบแบ่งเขตแบบผสมกับแบบสัดส่วนกลุ่มจังหวัด โดยในแบบแบ่งเขต ได้กลับมาใช้วิธีการเช่นเดียวกับการเลือกตั้ง ครั้งที่ ๑๐-๑๕ ซึ่งกำหนดให้แต่ละเขตมีผู้แทนได้ตั้งแต่ ๑ คน และไม่เกิน ๓ คน ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรของเขตนั้น และใช้วิธีคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากธรรมดา สำหรับแบบสัดส่วนกลุ่มจังหวัดได้แบ่งพื้นที่ประเทศออกเป็นแปดกลุ่มจังหวัด โดยให้แต่ละกลุ่มจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งและมีจำนวนผู้แทนได้ ๑๐ คน รวมจำนวนผู้แทนแบบสัดส่วนกลุ่มจังหวัดทั้งสิ้น ๘๐ คน โดยคิดคำนวณหาผู้ได้รับเลือกตั้งที่ละเขตกลุ่มจังหวัด และให้วิธีคิดคะแนนแบบคะแนนเฉลี่ยจากผู้มาใช้สิทธิเฉพาะในแต่ละเขต โดยไม่มีการหักคะแนนขั้นต่ำที่แต่ละพรรคการเมืองต้องได้รับ^๓ และต่อมาได้มีการแก้ไขที่มาและจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔)^๔ โดยกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง (เขตละ ๑ คน) จำนวน ๓๖๕ คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๒๕ คน โดยถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง

^๒ หลักเกณฑ์การคำนวณหาผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นไปตามมาตรา ๗๖ ของ พรป.ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. และส.ว. พ.ศ. ๒๕๔๑

^๓ การคำนวณสัดส่วนผู้ได้รับเลือกตั้งในแต่ละเขต บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๘

^๔ ที่มาและจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นไปตาม ม. ๕๓ - ม. ๕๘ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔)

เปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและบทบาทอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔

จากสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง ๒๔ ครั้งข้างต้น จะเห็นถึงส่วนที่ยังคงหลักการเดิม คือ การเลือกตั้งโดยและลับและการคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากธรรมดา แต่ส่วนหลักการสำคัญที่เปลี่ยนไป เริ่มจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่เปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งโดยให้มีการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อและต่อมารัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ได้เปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง ทั้งในเรื่องของการแบ่งเขตเลือกตั้งและให้มีการเลือกตั้งแบบสัดส่วนกลุ่มจังหวัด แทนที่แบบบัญชีรายชื่อที่มีแต่เดิม นอกจากนั้น ยังมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรอีกบางประการ ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถทำหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทยได้ตามหลักการ และสามารถทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามแนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร

ตารางที่ ๔

เปรียบเทียบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔

ประเด็นสำคัญ	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔
๑. จำนวนและที่มาของ ส.ส.	- มีจำนวน ๕๐๐ คน แบ่งเป็น (๑) แบบแบ่งเขต ๆ ละ ๑ คน รวม ๔๐๐ คน (๒) แบบบัญชีรายชื่อ ๑๐๐ คน (ม. ๕๘)	- มีจำนวน ๔๘๐ คน แบ่งเป็น (๑) แบบแบ่งเขต ๆ ละ ๑-๓ คน จำนวน ๔๐๐ คน (๒) แบบสัดส่วนกลุ่มจังหวัด ๘ เขต เขตละ ๑๐ คนรวม ๘๐ คน(ม. ๕๓,๕๖)	- มีจำนวน ๕๐๐ คน แบ่งเป็น (๑)แบบแบ่งเขต ๆ ละ ๑ คน รวม ๓๗๕ คน (๒) แบบบัญชีรายชื่อ ๑๒๕ คน (ม. ๕๓)

ตารางที่ ๔ (ต่อ) เปรียบเทียบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐
พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔

ประเด็นสำคัญ	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔
๒. คุณสมบัติ และลักษณะ ต้องห้ามของ ผู้สมัคร	- สัญชาติไทยโดยการเกิด - อายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปี บริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง - สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็น ส.ส. หรือ ส.ว. - เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง - ผู้สมัครแบบแบ่งเขตต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครหรือ เคยเป็น ส.ส. หรือ สมาชิกสภาท้องถิ่น/ผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น หรือเกิดในจังหวัดนั้น หรือเคยศึกษา หรือรับราชการในจังหวัดนั้นเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๒ ปี	- สัญชาติไทยโดยการเกิด - อายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปี บริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง - เป็น สมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน นับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่กรณียุบสภาให้เหลือเพียงไม่น้อยกว่า ๓๐ วันนับถึงวันเลือกตั้ง - ผู้สมัครแบบแบ่งเขตต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัคร หรือเกิดในจังหวัดนั้น หรือเคยศึกษาในสถานศึกษา หรือรับราชการในจังหวัดนั้นเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๕ ปี	- ไม่แก้ไข

ตารางที่ ๔ (ต่อ) เปรียบเทียบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐
พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔

ประเด็นสำคัญ	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔
	- ต้องไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. (ม. ๑๐๗, ๑๐๘)	- ต้องไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. (ม. ๑๐๑, ๑๐๒)	
๓. วิธีคิดคะแนนและจำนวนคะแนนเสียงที่ได้รับเลือกตั้ง	- กรณีแบบแบ่งเขตใช้หลักเสียงข้างมากธรรมดา - กรณีแบบบัญชีรายชื่อใช้วิธีคิดคะแนนเฉลี่ยจากผู้มาใช้สิทธิ รวมทั้งประเทศ โดยหักคะแนนของพรรคการเมืองที่ได้ไม่ถึงร้อยละห้าออก	- กรณีแบบแบ่งเขตใช้หลักเสียงข้างมากธรรมดา ผู้ได้รับเลือกตั้งต้องได้คะแนนสูงสุดตามลำดับเท่ากับจำนวนผู้แทนในเขตนั้น - กรณีแบบสัดส่วนใช้วิธีคิดคะแนนเฉลี่ยจากผู้มาใช้สิทธิในแต่ละกลุ่มจังหวัด	-กรณีแบบแบ่งเขตใช้หลักเสียงข้างมากธรรมดา -กรณีแบบบัญชีรายชื่อให้วิธีคิดคะแนนเฉลี่ยจากผู้มาใช้สิทธิรวมทั้งประเทศ โดยไม่หักคะแนนร้อยละห้า
๔. การนับคะแนน	- นับคะแนนรวม ณ ที่นับคะแนนในแต่ละเขตเลือกตั้ง	- นับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง	- ไม่แก้ไข
๕. การดำเนินการกรณีมีการทุจริตการเลือกตั้ง	- กรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการทุจริตการเลือกตั้งมีคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยสั่งเลือกตั้งใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้กระทำผิดได้ ทั้งก่อนการประกาศผลและภายหลังประกาศผลการเลือกตั้ง	- กรณีก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง หากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการทุจริตการเลือกตั้งมีคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสืบสวนสอบสวน และวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ	- ไม่แก้ไข

ตารางที่ ๔ (ต่อ) เปรียบเทียบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐
พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔

ประเด็นสำคัญ	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔
	และให้คำวินิจฉัยของ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็น ที่สุด	ผู้กระทำผิด แต่หาก ประกาศผลการเลือกตั้งไป แล้ว ถ้าคณะกรรมการการ เลือกตั้งเห็นว่าควรให้ มีการเลือกตั้งใหม่หรือ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เสนอต่อศาลฎีกาเพื่อ วินิจฉัย	
๖. การสิ้นสุด สมาชิกภาพ	-ส.ส. ที่ไปเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี ต้องพ้นจากการ เป็น ส.ส.	- ส.ส. ที่ไปเป็น นายกรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรีไม่ต้องพ้น จากการเป็น ส.ส.	-ไม่แก้ไข
๗. อำนาจ หน้าที่	๗.๑ การเสนอร่าง พ.ร.บ. ของส.ส. จะกระทำได้เมื่อ พรรคการเมืองที่สังกัดมีมติ ให้เสนอได้ และต้องมี ส.ส. รับรองไม่น้อยกว่า ๒๐ คน (ม. ๑๖๕) ๗.๒ ส.ส. มีสิทธิตั้งกระทู้ ถามรัฐมนตรีในเรื่องที่ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ (ม. ๑๘๓)	๗.๑ ส.ส. จำนวนไม่น้อย กว่า ๒๐ คน สามารถ เสนอร่างพ.ร.บ. ได้ โดยไม่ต้องมีมติพรรค (ม. ๑๔๒(๒)) ๗.๒ ส.ส. มีอิสระจากมติ พรรคการเมืองในการตั้ง กระทู้ถาม การอภิปราย และการลงมติในการ อภิปรายไม่ไว้วางใจ (ม. ๑๖๒ วรรคสอง)	-ไม่แก้ไข

ตารางที่ ๔ (ต่อ) เปรียบเทียบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐
พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔

ประเด็นสำคัญ	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔
	๗.๓ ส.ส. จำนวนไม่น้อยกว่าสองในห้าของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมีสัทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีโดยญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไปด้วย และเมื่อได้เสนอญัตติแล้วจะยุบสภาไม่ได้ (ม. ๑๘๕) ๗.๔ ส.ส. จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าสามารถเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลได้ (ม. ๑๘๖) ๗.๕ สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา ซึ่งคณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจาก	๗.๓ ส.ส. มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ (ม. ๑๕๖) ๗.๔ ส.ส. จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าสามารถเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้ ฯลฯ (ม. ๑๕๘) ๗.๕ ส.ส. จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในหกสามารถขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลได้ (ม. ๑๕๙) ๗.๖ กรณีที่ ส.ส. ฝ่ายค้านมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี หากคณะรัฐมนตรีบริหารราชการมาเกินกว่าสองปี ให้ ส.ส. จำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน ส.ส. ฝ่ายค้านทั้งหมดสามารถเข้าชื่อเสนอญัตติ	

ตารางที่ ๔ (ต่อ) เปรียบเทียบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐
พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔

ประเด็นสำคัญ	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔
	บุคคลใดหรือเรียกบุคคลใด มาแถลงข้อเท็จจริงได้ (ม.๑๘๕)	ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อ ลงมติไม่ไว้วางใจได้ (ม.๑๖๐)	
		๑.๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมี อำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ ธิการสามัญและคณะ กรรมาธิการวิสามัญ ซึ่ง คณะกรรมการมีอำนาจ ออกคำสั่งเรียกเอกสารจาก บุคคลใดหรือเรียกบุคคล ใดมาแถลงข้อเท็จจริงได้ แต่คำสั่งเรียกนี้มีให้ใช้ บังคับกับผู้พิพากษาหรือ ตุลาการ ผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือกรรมการใน องค์กรอิสระที่ปฏิบัติตาม อำนาจหน้าที่	

จากตารางที่ ๔ ซึ่งให้เห็นถึงประเด็นสำคัญที่เปลี่ยนไป ในกรณีการได้มาและบทบาท
อำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเปรียบเทียบระหว่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๕๕๐ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งสามารถสรุปได้ใน ๒ กรณี ได้แก่

๑. กรณีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีประเด็นที่เปลี่ยนไป ๕ ประเด็น
ประกอบด้วย

๑.๑ มีการเปลี่ยนแปลงการแบ่งเขตเลือกตั้งจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ แบ่งเป็น
๔๐๐ เขตๆ ละ ๑ คน เป็นแบ่งเป็น ๑๕๗ เขตๆ ละ ๑-๓ คน แต่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เท่าเดิมคือ ๔๐๐ คน ทั้งนี้ โดยเจตนารมณ์ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ เชื่อว่า^๕ การกำหนดให้เขตเลือกตั้งมีพื้นที่ที่ใหญ่ขึ้น จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม เนื่องจากการซื้อเสียงจะกระทำได้ยาก และทำให้ผู้เลือกตั้งสามารถใช้สิทธิเลือกบุคคลที่เหมาะสมได้หลายคน นอกจากนี้ ยังเห็นว่าทุกคะแนนเสียงของประชาชนจะมีความหมายเพราะสามารถเฉลี่ยคะแนนไปตามผู้สมัครทั้ง ๓ คน ในแต่ละเขตเลือกตั้งได้ มิใช่แบบเดิมที่มีได้เพียงคนเดียว อันจะทำให้คะแนนเสียงของประชาชนที่เลือกผู้สมัครในลำดับที่ ๒ หายไปทั้งหมด อีกทั้งเชื่อว่าคนไทยคุ้นเคยกับการแบ่งเขต ในลักษณะนี้ เนื่องจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๓๕ จำนวน ๑๐ ครั้ง ก็แบ่งเขตเลือกตั้งแบบเขตละไม่เกิน ๓ คน โดยเพียงจะมีการแบ่งเป็นเขตละ ๑ คน ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ เท่านั้น แต่ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ และกลับไปใช้การแบ่งเขตตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยลดจำนวนเขตลงเหลือเพียง ๓๓๕ เขตๆ ละ ๑ คน

๑.๒ มีการเปลี่ยนแปลงที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากแบบบัญชีรายชื่อ ๑๐๐ คน มาเป็นแบบสัดส่วนกลุ่มจังหวัด ๘ เขตๆ ละ ๑๐ คน รวม ๘๐ คน และกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วน ว่าต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในกลุ่มจังหวัดที่ตนสมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือเกิดในกลุ่มจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยศึกษา เคยรับราชการ หรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในกลุ่มจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี^๖ ทั้งนี้ โดยเชื่อว่าจะทำให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากทั่วประเทศ โดยกระจายไปตามกลุ่มจังหวัดต่างๆ และจะเป็นบุคคลที่ประชาชนในกลุ่มจังหวัดนั้นรู้จักและให้การยอมรับ^๗ ซึ่งกรณีนี้ต่างจากที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๕ ของรัฐธรรมนูญพ.ศ. ๒๕๔๐ ที่เพียงระบุเป็นลักษณะต่างๆ ว่าบัญชีรายชื่อที่พรรคจัดทำขึ้นต้องประกอบด้วยรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่างๆ อย่างเป็นธรรม

^๕ คณะกรรมาธิการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์ฯ สภาร่างรัฐธรรมนูญ. เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. อ้างแล้ว หน้า ๕๕. ซึ่งสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากรายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ) วันที่ ๒๑ มิ.ย. ๒๕๕๐ และรายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๑/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ) วันที่ ๒๓ มิ.ย. ๒๕๕๐

^๖ มาตรา ๑๐๐(๔)(๕) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งต่างจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่กำหนดให้มีระยะเวลาเพียงหนึ่งปี

^๗ เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. เรื่องเดิม หน้า ๕๓, ๕๖.

๑.๓ มีการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะในกรณีวุฒิสภา ซึ่งแต่เดิมได้กำหนดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็น ส.ส. หรือ ส.ว. แต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มิได้กำหนดในเรื่องวุฒิสภาไว้ สำหรับคุณสมบัติในเรื่องการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ยังคงหลักการเดิมว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแต่เพียงพรรคเดียว แต่ได้เปลี่ยนแปลงในเรื่องของเงื่อนไขเวลาการเป็นสมาชิกพรรค โดยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดว่า ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน^๘ แต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดว่ากรณีการเลือกตั้งทั่วไปอันเนื่องมาจากครบอายุสภาผู้แทนราษฎรยังคงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง แต่กรณีที่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ให้ระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคเหลือเพียงไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง^๙ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาให้พรรคการเมืองมีอิทธิพลเหนือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรค และเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถย้ายพรรคได้ภายหลังการยุบสภา เนื่องจากการกำหนดวันเลือกตั้งจากเหตุยุบสภาต้องกระทำภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวัน แต่ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันยุบสภาผู้แทนราษฎร^{๑๐}

๑.๔ เปลี่ยนแปลงวิธีการนับคะแนน จากที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้นับคะแนนรวม ณ ที่นับคะแนนในแต่ละเขตเลือกตั้งเป็นนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง ซึ่งเป็นวิธีการที่เคยใช้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาโดยตลอด ทั้งนี้ โดยเชื่อว่าการนับคะแนนรวม มีปัญหาและข้อจำกัดที่ทำให้เกิดการร้องเรียนและร้องคัดค้านการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการขนส่งหีบบัตรและบัตรเลือกตั้งมายังที่นับคะแนน ซึ่งมีข้อสงสัยว่าอาจมีการเปลี่ยนหีบบัตร หรือเปลี่ยนบัตรเลือกตั้งในหีบ, การนำบัตรเลือกตั้งมารวมเพื่อเคละเคล้ากัน ซึ่งมีข้อสงสัยว่าอาจนำบัตรเลือกตั้งปลอมมาปะปนหรือในเรื่องการนับคะแนน ซึ่งมีข้อสงสัยว่าการชานคะแนนและการบันทึกคะแนนในแต่ละกระดานนับคะแนนอาจเกิดการทุจริตโดยชานคะแนนไม่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งข้อสงสัยต่างๆ เหล่านี้ ทำให้สภาร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าควรกลับไปใช้วิธีการนับคะแนนที่หน่วย

^๘ มาตรา ๑๐๓(๔) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐

^๙ มาตรา ๑๐๑(๓) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๑๐} มาตรา ๑๐๘ วรรคสอง รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐

เลือกตั้งเหมือนเช่นที่เคยปฏิบัติ แม้ว่าการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งก็อาจทำให้เกิดข้อสงสัย เช่นกันว่าจะทำให้ผู้สมัครหรือหวั่นคะแนนที่ชื่อเสียงสามารถประเมินผลคะแนนของแต่ละหน่วยเลือกตั้งว่าเป็นไปตามจำนวนเสียงที่ตนเองเชื่อไว้หรือไม่

๑.๕ เปลี่ยนแปลงเรื่องอำนาจในการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ผู้กระทำผิดกรณีหลังการประกาศผลการเลือกตั้งให้เป็นอำนาจของศาลฎีกา ทั้งนี้ โดยมีเจตนารมณ์ เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจการวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง^{๑๑}

กล่าวโดยสรุปการเปลี่ยนแปลงกรณีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม รัฐธรรมนูญพ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๔ มิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการของ อำนาจอธิปไตยโดยผ่านทางผู้แทนราษฎร แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงในวิธีการได้มาและจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและมักเป็นการเปลี่ยนแบบกลับไปกลับมา โดยหาเหตุผลที่เป็นแก่นแกน ที่แท้จริงมิได้ เช่น ปัญหาเขตเล็ก-เขตใหญ่ หรือการนับคะแนนรวม-การนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง ซึ่งหากยังไม่สามารถตกผลึกเหตุผลที่ชัดเจนถูกต้อง เชื่อได้ว่าในอนาคตก็ยังคงจะมีการเปลี่ยนแปลง รูปแบบและวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

๒. กรณีอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

โดยมีประเด็นสำคัญที่เปลี่ยนไป ๒ ประเด็น ประกอบด้วย

๒.๑ กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชน ชาวไทย โดยไม่อยู่ภายใต้อำนาจของพรรคการเมืองที่สังกัดหรือของผู้ใด เช่น กำหนดให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คน สามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติได้โดย ไม่ต้องมีมติของพรรคการเมืองต้นสังกัดรับรอง^{๑๒} ซึ่งต่างจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในมาตรา ๑๖๕ ที่กำหนดให้การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เมื่อพรรค การเมือง ที่สังกัดมีมติให้เสนอได้และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงชื่อรับรองไม่น้อยกว่า ๒๐ คน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในมาตรา ๑๖๒ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังได้บัญญัติ ไว้อย่างชัดเจนว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอิสระจากมติพรรคการเมืองในการตั้งกระทู้ถามการ อภิปรายและการลงมติในการอภิปรายไม่วางใจ

^{๑๑} เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หน้า ๒๓๐ ซึ่งสามารถศึกษารายละเอียดได้ในรายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๓๔/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ) วันที่ ๒๖ มิ.ย. ๒๕๕๐

^{๑๒} มาตรา ๑๔๒(๒) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐

๒.๒ กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติสามารถทำหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหารได้ง่ายขึ้น โดยลดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะเข้าชื่อเพื่อเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล จากเดิมที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘๕ และมาตรา ๑๘๖ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าสองในห้าของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมิสิทธิเข้าชื่อเพื่อขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าสามารถเข้าชื่อเพื่อขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลได้ โดยได้ปรับลดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีเหลือเพียงหนึ่งในห้าและขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลเหลือเพียงหนึ่งในหก นอกจากนั้นยังได้ให้โอกาสไว้สำหรับกรณีที่หากพรรคฝ่ายค้านมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมกันไม่ถึงเกณฑ์ที่จะขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจได้ ก็สามารถขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลได้ โดยมีเงื่อนไขเพียงต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน ส.ส.ฝ่ายค้านเข้าชื่อเสนอญัตติ และต้องให้คณะรัฐมนตรีบริหารราชการมาเกินกว่าสองปี^{๓๓} ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าว สาเหตุหนึ่งมาจากปัญหาอันเนื่องมาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ที่ปรากฏว่าพรรคไทยรักไทยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๓๗๗ คน และได้จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียว ขณะที่พรรคฝ่ายค้านมี ๓ พรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๘๖ คน พรรคชาติไทย มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๒๕ คน และพรรคมหาชนมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๒ คน รวมทั้งสิ้นพรรคฝ่ายมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียง ๑๒๓ คน ซึ่งไม่ถึงจำนวนสองในห้า (๒๐๐ คน) ที่จะสามารถเข้าชื่อเพื่อขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้เท่ากับว่าตลอดอายุสภาผู้แทนราษฎร พรรคฝ่ายค้านจะไม่สามารถยื่นขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้เลย ยกเว้นถ้าจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรครัฐบาลจะมาร่วมลงชื่อเพื่อขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจด้วย ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในความเป็นจริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนั้นมี “กฎเหล็ก” ที่กำหนดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง แต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๕๐ วันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่สามารถฝืนมติพรรคที่ตนสังกัดได้ เพราะหากนายกรัฐมนตรีตัดสินใจยุบสภา ตนจะไม่สามารถไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นได้ทันการเลือกตั้ง

^{๓๓} มาตรา ๑๕๘, ๑๕๙ และมาตรา ๑๖๐ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐

อย่างไรก็ตามการตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหารโดยสภาผู้แทนราษฎรด้วยการขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล แม้ในหลักการจะดูเป็นมาตรการที่น่าจะทรงพลังที่สุดของฝ่ายนิติบัญญัติ แต่ในข้อเท็จจริงจากสถิติตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ จนถึงวันสิ้นสุดการบังคับใช้ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี รวมจำนวน ๒๕ ครั้ง แต่ผลของการอภิปรายไม่ปรากฏว่ามีการลงมติโดยเสียงข้างมากไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีแม้แต่ครั้งเดียว แต่นายกรัฐมนตรีกลับใช้อำนาจยุบสภาถึงจำนวน ๑๑ ครั้ง และนายกรัฐมนตรีลาออก ๒ คน อันเป็นผลจากการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ คือ พลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ และพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งจากปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้มาตรา ๑๘๕ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ และ มาตรา ๑๕๘ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงได้มีบทบัญญัติว่าเมื่อมีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมตินั้นไม่ได้คะแนนเสียงตามที่กำหนดเพื่อให้มาตรการในการตรวจสอบถ่วงดุลเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ^{๑๔}

นอกจากนี้ในเรื่องของการแต่งตั้งคณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำการ พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาและถือเป็นมาตรการหนึ่งในการควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหาร ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญโดยกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในการเรียกเอกสารหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริง ซึ่งแต่เดิมสามารถกระทำได้เป็นการทั่วไปกับทุกหน่วยงาน แต่ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ยกเว้นมิให้ใช้บังคับกับผู้พิพากษา ตุลาการ ผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เพื่อมิให้ฝ่ายนิติบัญญัติแทรกแซงอำนาจตุลาการ และองค์กรอิสระ อันจะทำให้เกิดปัญหาต่อการปฏิบัติหน้าที่ได้

^{๑๔} มন্ত্রী รูปสุวรรณ. “คุณภาพและความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร”, การปฏิรูปรัฐธรรมนูญ : มุมมองเชิงเปรียบเทียบ. อ่างแล้ว หน้า ๒๐๘.

๓. การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาจากอดีตถึงปัจจุบัน

ตารางที่ ๕

การได้มาซึ่งวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ของประเทศไทย

ระบบสภาเดียว (รัฐธรรมนูญ ฉบับที่)	ระบบสองสภา	
	รัฐธรรมนูญ ฉบับที่	การได้มาซึ่งวุฒิสภา
ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๗๕	ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๘๕	เลือกตั้งโดยอ้อม
ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๗๕	ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๙๐	แต่งตั้ง (เท่าจำนวน ส.ส.)
ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๙๕	ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๙๒	แต่งตั้ง (๑๐๐ คน)
ฉบับที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๐๒	ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๑๑	แต่งตั้ง (๑๒๐ คน)
ฉบับที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๑๕	ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๗	แต่งตั้ง (๑๐๐ คน)
ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๑๙	ฉบับที่ ๑๓ พ.ศ.	แต่งตั้ง (ไม่เกิน ๓ ใน ๔ ของจำนวน ส.ส.)
ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๒๐	๒๕๒๑	แต่งตั้ง (๒๗๐ คน)
ฉบับที่ ๑๔ พ.ศ. ๒๕๓๔	ฉบับที่ ๑๕ พ.ศ. ๒๕๓๔	เลือกตั้งโดยตรง (๒๐๐ คน)
ฉบับที่ ๑๗ พ.ศ. ๒๕๔๙	ฉบับที่ ๑๖ พ.ศ. ๒๕๔๐	แบบผสม (๑๕๐ คน) แบ่งเป็น
(ฉบับชั่วคราว)	ฉบับที่ ๑๘ พ.ศ. ๒๕๕๐	-เลือกตั้งโดยตรง ๗๖ คน -แต่งตั้ง ๗๔ คน

จากข้อมูลตามตารางที่ ๕ จะเห็นได้ว่าประเทศไทยเริ่มมีวุฒิสภา (ขณะนั้นเรียกว่าพฤตสภา) เป็นครั้งแรก ในรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยวุฒิสภาครั้งแรกของเรามาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อมและลับ และมีอำนาจหน้าที่เกือบเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร ยกเว้นการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ โดยให้ประธานพฤตสภาเป็นประธานรัฐสภา ต่อมารัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๙๐ และฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการได้มาซึ่งวุฒิสภาเป็นการแต่งตั้ง และมีการสลับสับเปลี่ยนไปมาระหว่างระบบสภาเดียวและระบบสองสภา แต่วิธีการได้มาซึ่งวุฒิสภาส่วนใหญ่จะมาจากการแต่งตั้งมาโดยตรง โดยมีการกำหนดให้จำนวนสมาชิกวุฒิสภาน้อยกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จนกระทั่งมีรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๑๖ พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงได้เปลี่ยนแปลงวิธีการได้มาซึ่งวุฒิสภาเป็นการเลือกตั้งโดยตรงและลับ ซึ่งในชั้นการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาประเด็นนี้โดยมีความเห็นแยกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่าย ส.ส.ร. จังหวัด ส่วนใหญ่เห็นควรจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรง ขณะที่ฝ่าย ส.ส.ร. ผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นควรจัดให้มีการเลือกตั้ง

โดยอ้อม หรือเป็นแบบผสมทั้งการเลือกตั้งและแต่งตั้ง แต่สุดท้ายเสียงข้างมากเห็นชอบให้มีการเลือกตั้งโดยตรง โดยสรุปเหตุผลสำคัญในการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้ ๒ ประการ^{๑๕}

๑. การเลือกตั้งโดยตรงเป็นวิถีทางที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากกว่าการแต่งตั้งและการเลือกตั้งโดยอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งมักขาดความเป็นอิสระ และมีการตัดสินใจไปในทิศทางที่สอดคล้องกับผู้แต่งตั้งตนเอง นอกจากนั้นยังมีความเห็นว่าแนวความคิดที่จะให้วุฒิสภาเป็นสภาพี่เลี้ยงของสภาผู้แทนราษฎรนั้น ไม่เหมาะสมแล้ว เนื่องจากปัจจุบันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคนก็เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีที่มาจากหลากหลายกลุ่มอาชีพอยู่แล้ว ขณะที่วุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งก็มิได้มีความหลากหลายจริงๆ ตามหลักการแต่กลับกระจุกตัวอยู่บางกลุ่มอาชีพ เช่น ข้าราชการ

๒. ไม่เห็นด้วยกับการให้วุฒิสภามีที่มาจากแบบผสมระหว่างการเลือกตั้งและแต่งตั้ง เนื่องจากเห็นว่าความแตกต่างในเรื่องของที่มา อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันในวุฒิสภา เช่นเดียวกับกรณีของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มีสองประเภท คือ ส.ส.ร. จังหวัด ๑๖ คน และ ส.ส.ร. ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ ๒๓ คน

ซึ่งได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรงและลับตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ จำนวน ๒ ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓^{๑๖} และครั้งที่สองเมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๕^{๑๗} และต่อมาได้มีรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) ฉบับที่ ๑๔ พ.ศ. ๒๕๔๕ และรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๑๘ (ฉบับปัจจุบัน) ๒๕๕๐ ที่ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาอีกครั้งหนึ่ง โดยเป็นแบบผสมจากการเลือกตั้งโดยตรง ๑๖ คน และจากการแต่งตั้ง ๑๔ คน รวมทั้งสิ้น ๓๐ คน

^{๑๕} ศ.ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์, กฎหมายรัฐธรรมนูญ หลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐, อ่างแก้ว หน้า ๒๐๕.

^{๑๖} การเลือกตั้ง ส.ว. เมื่อวันที่ ๔ มี.ค. ๔๓ มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ ๗๑.๘๕ บัตรเสีย ร้อยละ ๖.๒๕ บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน ร้อยละ ๓.๕๑ โดยมีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ กกต. ไม่ประกาศผลเนื่องจากกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งและต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ๑๘ คน

^{๑๗} การเลือกตั้ง ส.ว. เมื่อวันที่ ๑๕ เม.ย. ๔๕ มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ ๖๒.๖๕ บัตรเสีย ร้อยละ ๔.๕๕ บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน ร้อยละ ๑.๑๕ ซึ่งยังไม่ทันได้ประกาศผลการเลือกตั้งครบถ้วนก็เกิดเหตุการณ์ปฏิรูปการปกครอง ๑๕ ก.ย. ๔๕ ทำให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกสิ้นสภาพลง

๔. เปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาและบทบาทอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ และ ๒๕๕๐

จากตารางที่ ๕ จะเห็นได้ว่าวุฒิสภาของประเทศไทย แต่เดิมจะมาจากการแต่งตั้งและมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๑๖ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรง จนมาถึงรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๑๘ พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นแบบผสม คือมาจากทั้งการเลือกตั้งโดยตรงและการแต่งตั้ง ซึ่งนอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการได้มาดังกล่าวแล้ว ในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาก็มีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญด้วยเช่นกัน เช่น ให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเลือก แต่งตั้งและให้ความเห็นชอบบุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้วุฒิสภาได้ทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจกับสภาผู้แทนราษฎรและฝ่ายบริหาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ ๖

เปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาและอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ และ ๒๕๕๐

ประเด็นสำคัญ	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
๑. จำนวนและที่มาของ ส.ว.	- ๒๐๐ คน - มาจากการเลือกตั้งโดยตรง	- ๑๕๐ คน แบ่งเป็น (๑) จากการเลือกตั้งโดยตรง ๗๖ จังหวัดๆ ละ ๑ คน รวม ๗๖ คน (๒) จากการแต่งตั้ง ๗๔ คน
๒. คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร	-อายุ ๔๐ ปีขึ้นไป -สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า -ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยศึกษาหรือรับราชการในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าสองปี	-อายุ ๔๐ ปีขึ้นไป -สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า -ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยศึกษาหรือรับราชการในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าปี

ตารางที่ ๖ (ต่อ) เปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาและอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐

ประเด็นสำคัญ	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
	-ไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง -ไม่เป็น ส.ส.หรือเคยเป็น ส.ส.และพ้นจากตำแหน่งมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง -ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง -ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ	-ไม่เป็นบุพการี คู่สมรสหรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่ง ส.ส.หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง -ไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองหรือเคยเป็นสมาชิกและพ้นมาแล้วยังไม่เกินห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ -ไม่เป็น ส.ส.หรือเคยเป็น ส.ส.และพ้นจากตำแหน่งมาแล้วไม่เกินห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ -ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ -ไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกินห้าปี

ตารางที่ ๖ (ต่อ) เปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาและอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐

ประเด็นสำคัญ	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
๓. การได้รับ เลือกตั้งและ การได้รับการ แต่งตั้ง	- กรณีที่มาจากการเลือกตั้งใช้หลักเสียงข้างมากธรรมดา โดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และผู้มาใช้สิทธิสามารถลงคะแนนเลือกผู้สมัครได้ ๑ หมายเลข โดยจะเรียงลำดับคะแนนจากผู้สมัครที่ได้คะแนนสูงสุดลดหลั่นลงไปและจะมีผู้ได้รับเลือกตั้งเท่ากับจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มีได้ในเขตเลือกตั้ง (จังหวัด) นั้น - ผู้สมัครรับเลือกตั้งห้ามหาเสียงแต่สามารถแนะนำตัวเอง โดยจัดทำเป็นเอกสารตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด	- กรณีที่มาจากการเลือกตั้ง ใช้หลักเสียงข้างมากธรรมดา โดยแต่ละจังหวัดจะมีสมาชิกวุฒิสภาได้ ๑ คน เท่ากัน และผู้สมัครที่ได้คะแนนสูงสุดในจังหวัดนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง - ผู้สมัครสามารถหาเสียงได้เฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด - กรณีที่มาจากการแต่งตั้งให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คณะหนึ่ง จำนวน ๗ คน ประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ, ประธานกรรมการการเลือกตั้ง, ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน, ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน, ผู้พิจารณาในศาลฎีกา ซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมาย ๑ คน, ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมอบหมาย ๑ คน เป็นผู้ทำการสรรหาจากบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่างๆทั้งภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพและ

ตารางที่ ๖ (ต่อ) เปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาและอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐

ประเด็นสำคัญ	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
		ภาคอื่น โดยการสรรหากำหนดให้ ต้องลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมี คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวน กรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่
๔. การสิ้นสุด สมาชิกภาพ	- เมื่อไปเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองอื่น - วุฒิสภามีมติถอดถอนหรือศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิก ภาพ - ขาดประชุมเกิน ๑ ใน ๔ ของจำนวน วันประชุม	- เมื่อไปเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองอื่น - กระทำการอื่นใดอันเข้าลักษณะเป็น การขัดกันแห่งผลประโยชน์ตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ (ม.๒๖๕) - วุฒิสภามีมติถอดถอนหรือศาล รัฐธรรมนูญ, ศาลฎีกามีคำวินิจฉัย หรือคำสั่งให้พ้นจากสมาชิกภาพ - ขาดประชุมเกิน ๑ ใน ๔ ของจำนวน วันประชุม
๕. การเลือกตั้ง หรือแต่งตั้งแทน ตำแหน่งที่ว่าง	- กรณีที่มาจากการเลือกตั้งให้เลือก ตั้งขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง	- กรณีที่มาจากการเลือกตั้งให้เลือกตั้ง ขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง - กรณีที่มาจากการแต่งตั้ง ให้สรรหา ขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง

ตารางที่ ๖ (ต่อ) เปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาและอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐

ประเด็นสำคัญ	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
๖. อำนาจหน้าที่	- กลั่นกรองกฎหมาย - ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและดำรงตำแหน่งในองค์กรตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ เช่น ป.ป.ช., กกต. และศาลรัฐธรรมนูญ - ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีการ (๑) การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดที่เกี่ยวข้องงานในหน้าที่ (ม.๑๘๓) (๒) ส.ว. ไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือชี้แจงโดยไม่มีการลงมติ (ม.๑๘๓) (๓) การตั้งคณะกรรมการการเพื่อกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ รวมทั้งสอดส่องการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารได้ (ม. ๑๘๕)	- กลั่นกรองกฎหมาย - ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและดำรงตำแหน่งในองค์กรตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ - ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีการ (๑) ตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดที่เกี่ยวข้องงานในหน้าที่ (ม.๑๕๖) (๒) ส.ว. ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือชี้แจงโดยไม่มีการลงมติ (ม.๑๖๑) ๓) การตั้งคณะกรรมการเพื่อกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ รวมทั้งสอดส่องการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร แต่ต้องไม่แทรกแซงอำนาจตุลาการ หรือการดำเนินงานขององค์กรอิสระที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่

จากตารางที่ ๖ ซึ่งให้เห็นถึงประเด็นสำคัญที่เปลี่ยนไปในกรณีการได้มาและบทบาท อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา เมื่อเปรียบเทียบระหว่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งสามารถสรุปได้ใน ๒ กรณี ได้แก่

กรณีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา จะเห็นได้ชัดว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของที่มาของสมาชิกวุฒิสภา โดยตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดให้ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภา ๒๐๐ คน โดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และแต่ละเขตมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาได้ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรของแต่ละจังหวัด แต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถลงคะแนนเลือกสมาชิกวุฒิสภาได้เพียงหนึ่งหมายเลขและผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดเรียงตามลำดับจะได้รับเลือกตั้งเท่ากับจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มีในเขตเลือกตั้งนั้น แต่ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้เปลี่ยนแปลงหลักการในเรื่องนี้ โดยให้สมาชิกวุฒิสภามีที่มาจากสองทางคือ จากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนจังหวัดละ ๑ คน รวม ๗๖ คน และจากการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาซึ่งประกอบด้วย ประมุขของศาลและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ๗ องค์กร ได้แก่ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ, ประธานกรรมการการเลือกตั้ง, ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน, ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน, ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมายหนึ่งคน และตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมอบหมายหนึ่งคน^{๑๔} โดยจะทำการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่างๆ ๕ ภาค ประกอบด้วย องค์กรภาควิชาการ, องค์กรภาครัฐ, องค์กรภาคเอกชน, องค์กรภาควิชาชีพ และองค์กรภาคอื่นๆ^{๑๕} ทั้งนี้ โดยเชื่อว่าคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากองค์กรต่างๆ ที่มีความเป็นกลางและน่าเชื่อถือ จะทำหน้าที่ในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาด้วยความเป็นธรรมและสามารถที่จะสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสม ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มวิชาชีพ ในองค์กรภาคต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย ซึ่งหากวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของ

^{๑๔} การเลือกตั้ง ส.ว. เมื่อวันที่ ๔ มิ.ย. ๔๑ มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ ๗๑.๘๕ บัตรเสีย ร้อยละ ๖.๒๕ บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน ร้อยละ ๓.๕๑ โดยมีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ กกต. ไม่ประกาศผลเนื่องจากกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งและต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ๗๘ คน

^{๑๕} ม. ๑๑๔ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญที่ผ่านมา^{๒๐} ก็ถือได้ว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีจุดเด่นมากกว่าฉบับอื่นๆ อย่างน้อย ๒ ประการ คือ ๑) กำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจากองค์กรต่างๆ ถึง ๗ องค์กร ขณะที่รัฐธรรมนูญที่ผ่านมาไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือจัดตั้งองค์กรใดๆ ขึ้นมาทำหน้าที่สรรหา ๒) มีการกำหนดไว้เป็นภาคบังคับเพื่อให้เกิดความหลากหลายว่าผู้ที่จะมีสิทธิได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรในภาคต่างๆ ประกอบด้วย ภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และองค์กรภาคอื่น ขณะที่รัฐธรรมนูญที่ผ่านมาบังคับบัญญัติไว้เพียงกว้างๆ ว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรืออาชีพต่างๆ อย่างไรก็ตามในประเด็นเรื่องการเสนอชื่อผู้มีสิทธิได้รับการสรรหาจากองค์กรภาคต่างๆ ในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาครั้งที่ผ่านมามีปัญหาที่สำคัญที่อาจต้องพิจารณาเพื่อให้เกิดความชัดเจนอยู่หลายประเด็น เช่น องค์กรใดบ้างที่มีสิทธิที่จะเสนอชื่อบุคคลที่จะได้รับการสรรหา ซึ่งแม้ว่าตามมาตรา ๑๒๗ จะกำหนดคุณสมบัติขององค์กรว่าต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายหรือนิติบุคคลที่ได้รับการรับรองโดยกฎหมาย โดยจัดตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี และต้องมีในองค์กรที่แสวงหาผลกำไรหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมือง แต่ก็เป็นข้อกำหนดคุณสมบัติเพียงกว้างๆ และไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนว่าอย่างไรจึงเข้าข่ายแสวงหาผลกำไรหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เช่น สหกรณ์ร้านค้า หรือแม้แต่สมาคมครูโรงเรียนอนุบาลก็สามารถเสนอชื่อบุคคลที่จะได้รับการสรรหาได้ นอกจากนั้น ยังมีปัญหาในเรื่องการลงทะเบียนองค์กร ซึ่งโดยหลักการแล้วควรจะมีการลงทะเบียนล่วงหน้า เพื่อให้มีระยะเวลาในการตรวจสอบคุณสมบัติขององค์กรที่จะมีสิทธิเสนอชื่อบุคคล รวมทั้งสามารถจำแนกองค์กรให้ตรงกับภาคที่สังกัด แต่ในทางปฏิบัติจะให้แต่ละองค์กรได้ลงทะเบียนพร้อมกับการเสนอชื่อบุคคล และการลงทะเบียนแต่ละองค์กรจะระบุด้วยตนเองว่าองค์กรของตนอยู่ในภาคใด ซึ่งบางครั้งพบว่าบางองค์กรลงทะเบียนไม่ตรงกับภาคที่ตนควรสังกัด โดยบางครั้งมีเจตนาที่จะลงทะเบียนในภาคที่มีองค์กรเสนอชื่อเข้ามาน้อย เพื่อให้มีโอกาสในการได้รับคัดเลือกมากขึ้นและพบในข้อเท็จจริงว่า บางองค์กรในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาแต่ละครั้งจะแจ้งการสังกัดภาคไม่ตรงกัน รวมทั้งไม่มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจนในการให้แต่ละองค์กรเสนอชื่อบุคคลเข้ารับการสรรหา เช่น ต้องมีการประชุมใหญ่หรือประชุมคณะกรรมการบริหารของ

^{๒๐} รัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมาที่บัญญัติให้มีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา มี ๖ ฉบับ ประกอบด้วย

๑) รธน. ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๘๐

๒) รธน. ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๘๒

๓) รธน. ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๑๑

๔) รธน. ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๑๓

๕) รธน. ฉบับที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๒๑

๖) รธน. ฉบับที่ ๑๕ พ.ศ. ๒๕๓๔

องค์กรเพื่อมีมติเสนอชื่อ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบางกรณีพบว่าผู้ได้รับการเสนอชื่อบางรายไม่มีความเกี่ยวข้องใดๆ กับองค์กรที่เสนอชื่อ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในกระบวนการสรรหาและอาจทำให้ไม่ได้ตัวบุคคลที่มีความเหมาะสม และมีความหลากหลายในสาขาอาชีพต่างๆ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง

นอกจากปัญหาในเรื่องการสรรหาและแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ในส่วนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่กำหนดให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน จังหวัดละ ๑ คน ก็เกิดปัญหาที่เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ถึงสัดส่วนของประชากรต่อจำนวนสมาชิกวุฒิสภาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร โดยยกตัวอย่างเช่น กรุงเทพมหานครมีราษฎรประมาณ ๖ ล้านคน ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ เคยมีสมาชิกวุฒิสภาได้ จำนวน ๑๘ คน แต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีสมาชิกวุฒิสภาได้เพียง ๑ คน ขณะที่จังหวัดระนองมีราษฎรประมาณ ๑.๕ แสนคน ก็มีสมาชิกวุฒิสภาได้ ๑ คน เท่ากัน ซึ่งทำให้ผู้ที่สนใจจะสมัครรับเลือกตั้งในหลายจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดใหญ่ที่มีประชากรมาก ไม่กล้าตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเพราะเห็นว่าเขตพื้นที่กว้างใหญ่ หาเสียงได้ทั่วถึงยาก ทำให้โอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งมีน้อย จึงเห็นได้ชัดว่าในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๑ มีผู้สมัครรับเลือกตั้งทั่วประเทศเพียง ๕๐๕ คน ขณะที่การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓ มีผู้สมัคร ๑,๕๓๒ คน และเมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๕ มีผู้สมัคร ๑,๔๗๗ คน (รายละเอียดตามผนวก จ, ฉ และ ช)

และที่สำคัญอีกประการหนึ่งในเรื่องของที่มาของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่เปลี่ยนไปคือ ในเรื่องของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้ที่เข้ารับการสรรหา ว่าจะต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด และหากเคยเป็นสมาชิกพรรคต้องพ้นมาแล้วเกินกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดเพียงว่าในวันสมัครรับเลือกตั้งต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด รวมทั้ง ยังได้มีบทบัญญัติว่าผู้สมัครหรือผู้ได้รับการเสนอชื่อต้องไม่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้ โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้วุฒิสภาเป็นอิสระไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองใดๆ เพื่อให้การทำหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุลทั้งต่อสภาผู้แทนราษฎรและฝ่ายบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงยังได้มีการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งในกรณีการมีชื่อที่อยู่ในทะเบียนบ้านหรือภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดระยะเวลาไว้เพียงหนึ่งปี และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ขยายระยะเวลาเป็นห้าปี โดยมีเจตนาที่จะให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งและสมาชิกวุฒิสภา มีความผูกพันกับพื้นที่และราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น

กรณีอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา เมื่อเปรียบเทียบระหว่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว จะเห็นว่ามิได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา กล่าวคือ ยังคงมีหน้าที่หลัก ๓ ประการ คือ

๑. กลั่นกรองกฎหมายที่เสนอจากสภาผู้แทนราษฎร

๒. ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และดำรงตำแหน่งในองค์กรตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ

๓. ควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน โดยวิธีการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องเกี่ยวกับงานในหน้าที่, การขอเปิดอภิปรายในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงโดยไม่มีการลงมติ และการแต่งตั้งคณะกรรมการสามัญ และคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำการหรือศึกษา รวมถึงควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร

อย่างไรก็ตาม ก็มีการเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในประเด็นที่สำคัญหลายประการ ประกอบด้วย

๑. เปลี่ยนแปลงในเรื่องของการเข้าชื่อเพื่อขอเปิดอภิปรายในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงโดยไม่มีการลงมติ ซึ่งเดิมกำหนดไว้ในมาตรา ๑๘๗ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้สมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อเพื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ แต่ในมาตรา ๑๖๑ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ลดจำนวนการเข้าชื่อของสมาชิกวุฒิสภาลงเหลือเพียงไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

๒. เปลี่ยนแปลงโดยให้อำนาจอริสภา (หมายถึงสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา) ในการให้ความเห็นชอบต่อหนังสือสัญญาใดๆ ที่กระทำกับนานาประเทศหรือองค์ระหว่างประเทศที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นหลักการใหม่ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕๐ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมให้การดำเนินการใดๆ ของฝ่ายบริหาร โดยการทำสัญญาผูกพันกับประเทศต่างๆ เป็นไปอย่างรอบคอบและอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ^{๒๐}

^{๒๐} เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อ้างแล้ว หน้า

๓. แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ซึ่งเดิมกำหนดไว้ในมาตรา ๓๐๓ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด รวมถึง กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หากมีพฤติการณ์ร้ายว่ผิดปกติดังต่อไปนี้ ในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย แต่ในมาตรา ๒๗๐ ได้เพิ่มเหตุในการถอดถอน ในกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง^{๒๒}

๔. ปรับลดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร้ายว่ผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ จากเดิมที่กำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ เป็นไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้า (มาตรา ๒๔๕)

๕. มีบทบัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกวุฒิสภา เข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ทั้งในเรื่องการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น รวมถึงการห้ามก้าวก่าย แทรกแซง การบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้ายโอน เลื่อนตำแหน่ง และเงินเดือนของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐ (ม.๒๖๖) ซึ่งแต่เดิมกำหนดห้ามเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก้าวก่าย แทรกแซง กรณีการบรรจุ แต่งตั้ง และโยกย้ายข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐเท่านั้น

^{๒๒} ในเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมนี้ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรกในมาตรา ๒๗๕ และมาตรา ๒๘๐ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีกลไก ระบบการบังคับใช้และการลงโทษเพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันทางการเมืองและสถาบันภาครัฐเป็นที่ยอมรับของประชาชน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม ตรวจสอบการฝ่าฝืนและดำเนินการให้ผู้รับผิดชอบบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม